

DE TJONGERVINDPLAATS MEER IV

De opgravingen op Meer IV werden tijdens de zomer 1979 verder gezet waar zij in 1978 waren gestopt (*Arch. Belg.* 213, 17-19). Tijdens de 3 seizoenen samen werden 142 m² opgegraven (fig. 7). Tijdens het laatste seizoen werd nogal wat aandacht besteed aan de vaststelling dat de archeologische laag minder dik was dan op aanverwante vindplaatsen. De meerderheid der artefakten zit hier namelijk in een slechts 9 cm dikke laag. Deze laag kon op ten minste één plaats „gevolgd” worden, en scheen lichtjes te hellen van het hoger gedeelte der site naar de vallei ten ZW. Tot nogtoe onverklaard bleven een aantal kuiltjes waarin de artefakten vermengd zaten met grof grint. De rest van de site bestaat inderdaad uit fijner zand. De algemene indruk van de verspreiding der vondsten en de aanwezigheid van houtskoolconcentraties duiden zonder de minste twijfel op de aanwezigheid van een weinig of helemaal niet verstoorde prehistorische bewoning. De industrie is niet verschillend van wat vroeger werd opgegraven en doet alles bij mekaar denken aan Meer I en II. Nieuw was de vondst van een Ahrensburgspits, een type pijlbewapening dat tot nog toe nooit te Meer was aangetroffen (fig. 8, 2). Merkwaardig was een 2,7 cm lang, ovaalvormig verkoold houten artefakt. Uniek is de vondst van een maalsteenfragment, waarop het hoofd van een ree gegraveerd staat. Deze graving werd uitgevoerd op een zeer harde kwartsiet en is nauwelijks zichtbaar met het blote oog (fig. 2, 1). Bij het inwrijven met kleur wordt de tekening goed zichtbaar.

Het plan bekomen bij de vroegere opgravingen werd bevestigd en aangevuld. Het algemeen verspreidingspatroon der vuursteen artefakten behoudt alzo een zeer lang uitgetrokken beeld dat nu al 30 m lang is. De breedte ervan blijft meestal beperkt van 1 tot 2 m. Duidelijk zijn een aantal rijkere artefakten concentraties die in de meeste gevallen de vorm van een halve cirkel vertonen. In 4 gevallen blijken ze in verband te staan met houtskoolconcentraties. Deze 7 grotere en 2 kleinere concentraties zijn echter niet allemaal als haarden te interpreteren. Naast echte haarden met een diep U-vormig profiel, komen grote en kleine vlekken houtskool voor die minder diep zijn. Het gaat hier naar alle waarschijnlijkheid om minder gestructureerde haarden of plaatsen waar de haardinhoud werd neer geworpen. Deze laatste komen, wat de interpretatie van de woonplaats betreft, alleen als dusdanig in aanmerking, en niet als haarden, die ongetwijfeld meer belangrijke polen moeten geweest zijn en waarrond zich activiteiten afspeelden.

Na drie seizoenen op de vindplaats zijn wij nu aan een eerste voorlopige interpretatie toe. Zo stellen wij vast dat de structuren bestaan uit zeer uitgerokken concentraties van artefakten die tot twee duidelijk gescheiden groepen behoren. Binnen elk van deze eenheden bestaan plaatsen waar de concentraties dichter zijn (fig. 7). Deze concentraties zijn meestal concaaf-convex en liggen omheen houtskoolconcentraties. Belangrijk zijn lege zones die zich uitstrekken tussen de ver-

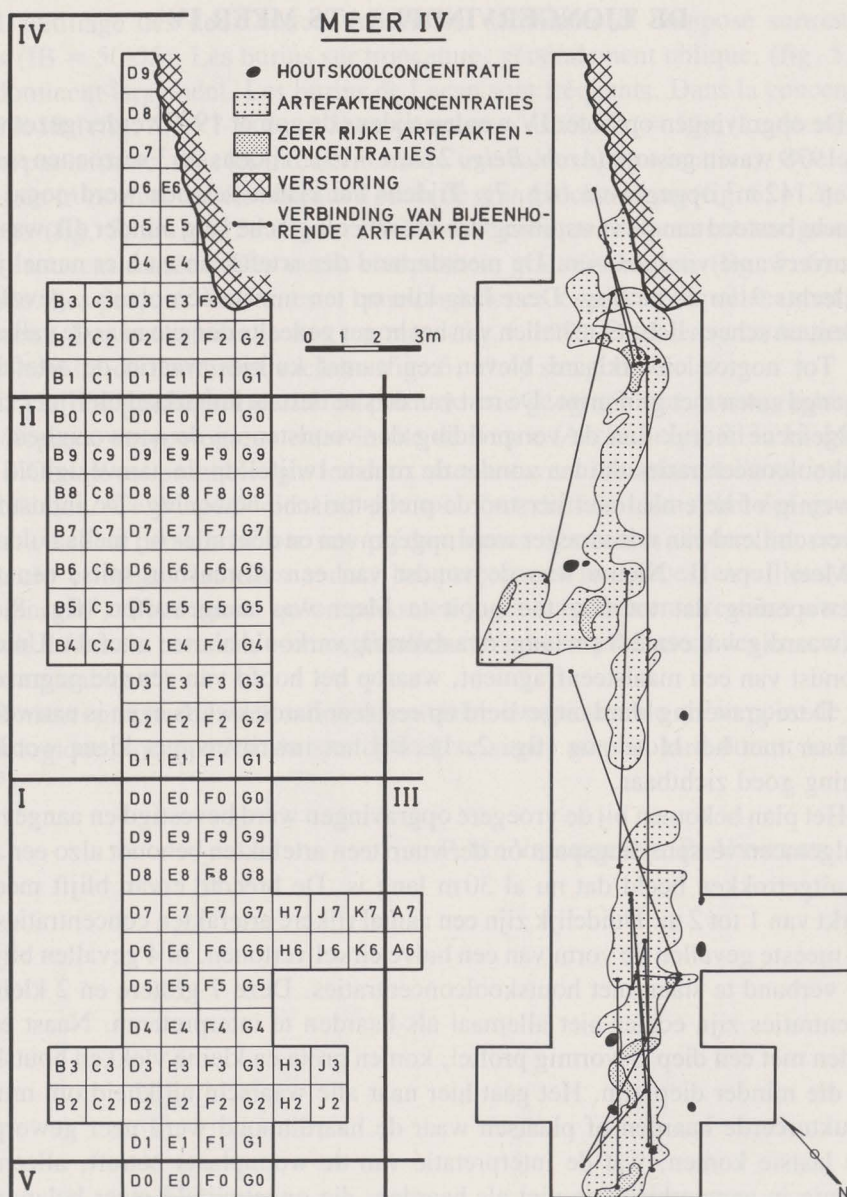

Fig. 7. Links, het algemeen plan met de aanduiding van het opgegraven deel; rechts, de aanduiding van de concentraties van artefakten en van houtskool. Bijeenhorende stukken zijn met elkaar verbonden.

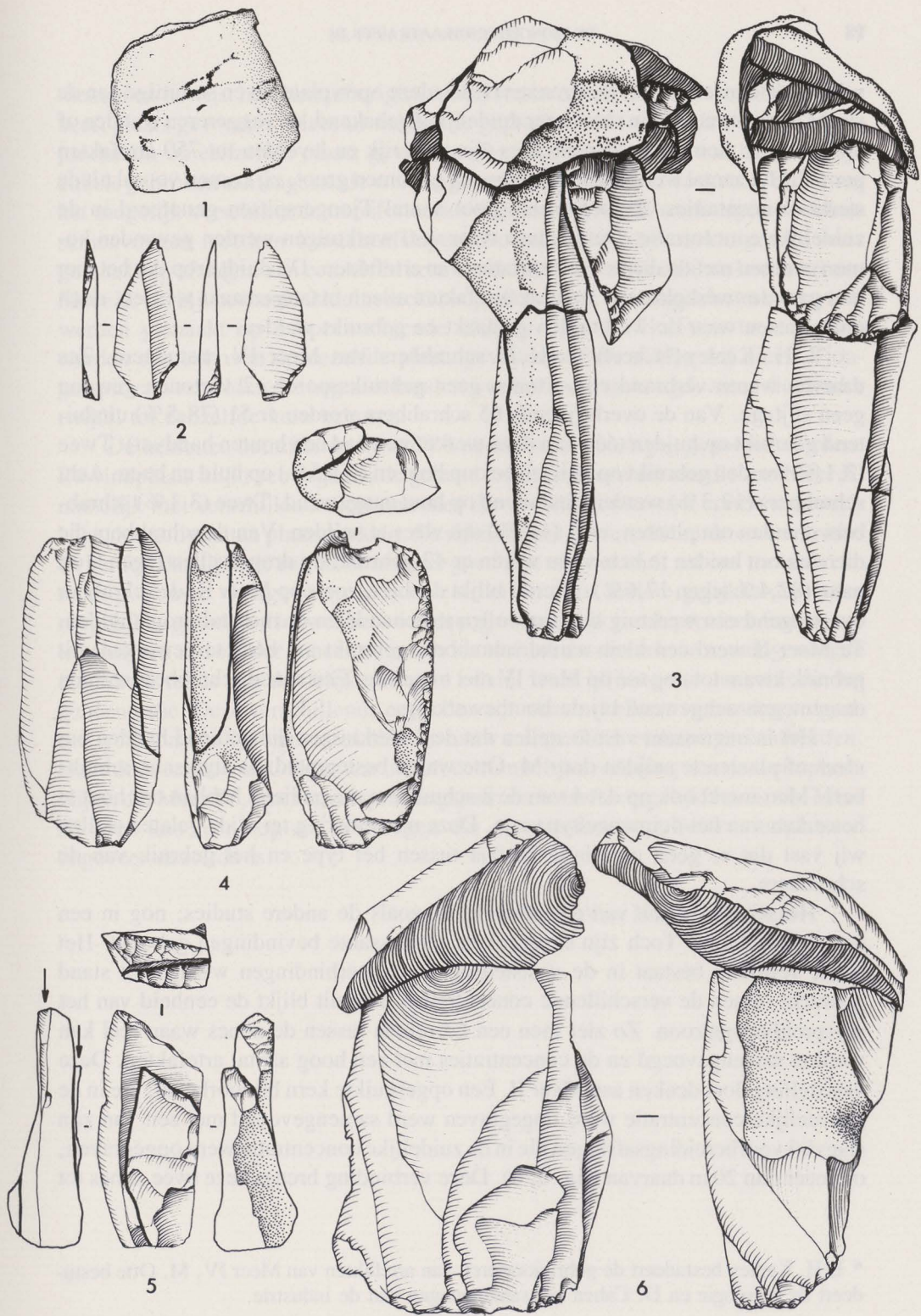

Fig. 8. Industrie. 1: graving op kwartsiet; 2: Ahrensburgspits; 3-6: samengevoegde artefacten. S. 1/1.

schillende concentraties. De grenzen tussen deze open plaatsen en sommige van de sterke concentraties zijn soms zeer duidelijk afgebakend, en suggereren wanden of afsluitingen. Sommige concentraties zijn zeer rijk en leverden tot 750 artefakten per m². Het aantal werktuigen is algemeen genomen groot, zij komen vooral uit de sterke concentraties. Zo werd een groot aantal Tjongerspitsen genoteerd in de zuidelijke concentratie. De plaatsen waar veel werktuigen werden gevonden komen overeen met de dichte concentraties van artefakten. Dit duidt erop dat het hier niet gaat om werkplaatsen waar de artefakten alleen maar gemaakt werden, doch om plaatsen waar de werktuigen gemaakt en gebruikt werden.

L.H. Keeley⁶) heeft reeds 73 schrabbers van Meer IV bestudeerd. Zes daarvan waren verbrand en vertonen geen gebruikssporen; 2 vertonen gewoon geen slijtage. Van de overblijvende 65 schrabbers werden er 51 (78,5%) uitsluitend gebruikt op huiden (één van deze werktuigen had een houten handvat). Twee (3,1%) werden gebruikt op huid alsook op hout en 1 (1,5%) op huid en been. Acht schrabbers (12,3%) werden uitsluitend op hout aangewend. Twee (3,1%) schrabbers dienden om planten, en 1 (1,5%) om vlees te snijden. Van de schrabbers die dienden om huiden te bewerken waren er 42 gebruikt op droge vellen tegen 9 op natte (82,4% tegen 17,6%). Hieruit blijkt dat hier, zoals op Meer II, de schrabber overwegend een werktuig was om vellen te behandelen en meestal droge huiden. Te Meer II werd een klein aantal schrabbers gebruikt om been te bewerken, dit gebruik kwam tot nog toe op Meer IV niet tot uiting. Een aantal schrabbers werden daarentegen aangewend bij de houtbewerking.

Het is interessant vast te stellen dat de 3 werktuigen die gediend hadden om vlees of planten te snijden door M. Otte waren bestempeld als atypische schrabbers. Men merkt ook op dat 4 van de 8 schrabbers die gediend hebben om hout te bewerken van het duimnageltype zijn. Deze uitzondering ter zijde gelaten stellen wij vast dat er geen correlatie bestaat tussen het type en het gebruik van de schrabbers.

Het samenvoegen van de industrie is, zoals de andere studies, nog in een aanvangsstadium. Toch zijn er al enkele interessante bevindingen geboekt. Het eerste resultaat bestaat in de vaststelling dat er verbindingen werden tot stand gebracht tussen de verschillende concentraties. Hieruit blijkt de eenheid van het verspreidingspatroon. Zo ziet men een korrelatie tussen de zones waar veel kan worden samengevoegd en de concentraties met een hoog aantal artefakten. Deze vaststelling doet denken aan Meer II. Een opgebruikte kern bijvoorbeeld, die in de noordelijke concentratie werd opgegraven werd samengevoegd met een van zijn slagvlakvoorbereidingsafslagen die in de zuidelijke concentratie werd opgegraven, op meer dan 20 m daarvan (fig. 8, 6). Deze verbinding brengt deze twee zones tot

⁶ L.H. Keeley bestudeert de gebruikssporen van artefakten van Meer IV, M. Otte bestudeert de typologie en D. Cahen het samenvoegen van de industrie.

mekaar en bewijst hun samenhang. Wij weten echter nog niet waar het afslaan heeft plaats gevonden. Meestal worden de geproduceerde artefakten en hun afvalprodukten op eenzelfde plaats gevonden (fig. 8, 3 en 4). Ook was het mogelijk enkele gebroken samengestelde werktuigen weer bij mekaar te voegen. Verder was het mogelijk verschillende transformaties vast te stellen van werktuigen door hun samenvoegen met hun retoucheafslagen. De produktie van werktuigen in serie gemaakt op afslagen van eenzelfde kern werd ook hier vastgesteld en herinnert aan Meer II. Zo bijvoorbeeld 2 kleine stekers op afknotting, typologisch sterk verwant, werden gemaakt op 2 opeenvolgende afslagen (fig. 8, 5). Deze twee stekers werden daarenboven op dezelfde plaats gevonden. Ook wilden wij hier 2 Tjongerspitsen vermelden die nog niet konden worden samengevoegd, maar die zonder twijfel tot eenzelfde kern behoren.

De besluiten betreffende Meer IV kunnen maar voorlopig genoemd worden. De vindplaats blijkt een organisatie gekend te hebben verwant aan die van Meer II, namelijk met verschillende concentraties die overeenkomen met zones waar welbepaalde activiteiten plaats hadden. De rijkdom van de verschillende concentraties en het feit dat zij in de ruimte soms zeer goed zijn afgebakend, zal ons toelaten een meer getrouwe weergave op te bouwen dan dit voor andere gelijkaardige sites mogelijk is geweest. Hoewel het vooralsnog onmogelijk is een precieze functie toe te schrijven aan elk der concentraties, is het toch zo dat de reeksen samengevoegde artefakten reeds een duidelijke lineaire relatie laten blijken van concentratie tot concentratie. Deze verschillende eenheden zijn alzo met elkaar verbonden volgens een welbepaalde lijn en moeten aldus in nauw etnografisch verband gezien worden. Door deze eerste vaststelling wat betreft de ruimtelijke ordening van de woonplaats blijkt, dat Meer IV, wat het verspreidingspatroon betreft, vergelijkbaar is met Meer II. Men kan hier nog aan toevoegen dat de oriëntatie van beide vindplaatsen ongeveer dezelfde is.

F. VAN NOTEN, D. CAHEN